

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Quæstiones, Qvæ Dispvatæ Dicvntvr, & Quæstiones
Quodlibetales, siue Placitorum eiusdem S. Thomæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

Vtrum in iustificatione impij requiratur motus liberi arbitrij in peccatum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72780](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72780)

humane nature, homo non potest reparari nisi per mediatorem Dei & hominum Iesum Christum, quod quidem sacramentum. scilicet mediationis Christi sola fide tenetur: ideo ad iustificationem impii non sufficit cognitio naturalis, sed requiritur fides Iesu Christi uel explicita, uel implicite scilicet diuersa tempora, & diuersas personas. Et hoc est quod dicitur Ro. 3. Iustitia autem Dei per fidem Iesu Christi.

AD OCTAVVM Dicendum, quod sicut intellectus principiorum naturaliter cognitorum se habet ad sapientiam, uel scientiam ratione acquisita in ratione principii, ita fides ad sapientiam infulam: unde primus motus cognitionis gratuita in Deum non est sapientie, uel scientie infula, sed fidei.

AD NONVM Dicendum, quod licet sint multi articuli fidei, non tamen oportet quod actu omnes cogitentur in ipso instanti iustificationis, sed solum quod cogitentur secundum hunc articulum, qui est iustificans, & peccata remittens, in quo includitur implicite articulus incarnationis & passionis Christi, & aliorum quæ ad nostram iustificationem requiruntur.

AD DECIMVM Dicendum, quod motus humilitatis consequitur motum fidei secundum quod aliquis considerata altitudine diuine maiestatis seipsum ei subiicit, & ita motus humilitatis non est primus, qui requiritur iustificatione.

AD VNDECIMVM Dicendum, quod in iustitia generalis, de quantum loquimur, includitur ordinatio debita hominis ad Deum, ut supra dictum est, & sic tamen fides est spes, quæ charitas sub huiusmodi iustitia continetur.

AD DVODECIMVM Dicendum, quod peccatum prohibet gratiam precipue ratione auersionis, & ideo ad remouendum hoc prohibens, requiritur conuersio liberi arbitrii in Deum.

ARTICVLVS V.

Verum in impii iustificatione requiritur motus liberi arbitrii in peccatum.

Art. 7. Inius
quasi.

1. e. q. 113.
art. 5.

Quæritur, utrum in iustificatione impii requiratur motus liberi arbitrii in peccatum. Et videtur quod non. Motus enim charitatis ad remissionem peccatorum sufficit. Luc. 7. Dimissa sunt ei peccata multa, quoniam dilexit multum: sed motus charitatis est directus in Deum: ergo ad iustificationem impii sufficit motus in Deum, & non requiritur motus in peccatum.

¶ 2. Præter. Bonum incommutabile est efficacius, quam bonum commutabile: sed conuersio ad bonum commutabile sufficit ad hoc, quod homo incurrat peccatum: ergo conuersio ad bonum incommutabile sufficit ad hoc, quod homo iustificetur.

¶ 3. Præter. Homo non potest moueri in peccatum nisi de peccato cogitaret: nullus autem cogitare potest de eo quod memoria non tenet: contingit autem aliquando oblitum esse peccati commissi: si ergo ad iustificationem impii requiritur motus liberi arbitrii in peccatum, ut quod talis, qui est peccatorum suorum oblitus, nunquam possit iustificari.

¶ 4. Præter. Contingit aliquando multis esse criminibus inuolutum. si ergo motus liberi arbitrii in iustificatione requiritur, ut pari ratione quod eum oporteat in illo instanti de singulis suis peccatis cogitare, quod est impossibile: non enim est maior ratio de uno, quam de alio.

¶ 5. Præter. Quicumque conuertitur in aliquid sicut in fine ultimum, ex hoc ipso ab alio fine auertitur ultimo, quia impossibile est unius esse multos fines ultimos: sed homo quando mouetur per fidem formatam in Deum, mouetur in ipsum sicut in fine ultimum: ergo ex hoc ipso auertitur a peccato, & ita non ut esse necessarius aliquis motus liberi arbitrii in peccatum.

¶ 6. Præter. Non est idem motus a peccato, & in peccatum,

sicut nec ab albo, & in album: sed iustificatio est motus a peccato: ergo non est motus ad peccatum. Sed contra est, quod in psal. 3. dicitur. Confitebor aduersum me in iustitiam meam Domino, & tu remisisti impietatem peccati mei: sed homo non potest hoc dicere, nisi de peccato cogitando: ergo motus liberi arbitrii in peccatum ad iustificationem requiritur.

¶ 2. Præter. Ad iustificationem impii contritio requiritur, quæ est prima penitentiae pars, per quam peccata tolluntur: sed contritio est dolor de peccato: ergo motus liberi arbitrii in peccatum requiritur in iustificatione impii.

RESPON. Dicendum, quod iustificatio impii addit aliquid supra iustificationem simpliciter. Nam iustificatio simpliciter importat solummodo iustitiam infulam, sed super hoc addit iustificatio impii remissionem culpæ: quæ quidem remissio non fit solum per hoc, quod homo desinit a peccato, sed aliquid amplius requiritur. Vnde Augustinus dicit in lib. de Nup. & concup.: Si peccando desisteret, hoc esset non habere peccata, sufficeret ut hoc nos moneret scriptura, Fili peccasti, non autem sufficit, sed addidit, Et de præteritis deprecare, ut tibi remittantur. Sic ergo ad iustificationem simpliciter requiritur conuersio hominis per liberum arbitrium in causam iustificantem, quæ est motus liberi arbitrii in Deum: sed supra hoc in iustificatione impii requiritur, quod conuertatur ad destructionem peccati præteriti. Sicut autem conuersio in Deum fit per hoc, quod homo cognoscit Deum per fidem, & eum amat, & gratiam desiderat, seu sperat: oportet quod conuersio liberi arbitrii in peccatum sit per hoc, quod homo se peccatorem recognoscit, quod est humilitatis, & peccatum præteritum detestatur, ut pigeat fecisse, & iterare non uelit.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod dilectio non potest esse sine detestatione eius quod a Deo separatur: & ideo præter motum dilectionis in Deum requiritur in iustificatione peccati detestatio. Vnde & Magdalena cui dictum est, dimissa sunt ei peccata multa, lacrymas emisit pro peccatis.

AD SECUNDVM dicendum, quod conuersio in bonum incommutabile sufficit ad iustificationem simpliciter, sed ad iustificationem impii requiritur etiam motus in peccatum, ut dictum est: quia ad hoc quod homo iustificetur a peccato præterito, non solum sufficit quod iustitiam uelit, & non peccet, sed quod contra præteritam iniquitatem operetur detestatio ipsam. Non autem in eo qui peccat requiritur detestatio Dei, uel iustitiæ, nisi ex consequenti: quia id quod est bonum, nullus habet odio, nisi in quantum est incompositibile alteri bono quod diligit. Vnde peccator non nisi per accidens odit iustitiam, & Deum, ex hoc ipso uidelicet quod amat immoderate bonum commutabile.

AD TERTIUM dicendum, quod non est necessarium, quod aliquis in ipso momento iustificationis de hoc, uel illo peccato determinate cogitet: sed solum quod doceat se propria culpa a Deo esse auertum uel absolute, uel sub conditione, si scilicet auertus est, quod scilicet aliquis ignorat an unquam per peccatum incommutabile a Deo auertus fuerit: & per huiusmodi motum ille qui oblitus est de peccato conteri potest.

AD QUARTVM dicendum, quod omnia peccata conueniunt in auersione a Deo, ratione cuius gratia impediunt: unde ad iustificationem non requiritur, quod in ipso iustificationis momento aliquis de peccatis singulis cogitet, sed sufficit quod cogitet de hoc, quod per culpam suam est auertus a Deo. Recogitatio

gitatio autem singulorum peccatorum debet vel
præcedere, vel saltem sequi iustificationem.

Ad quintum dicendum, quod ex hoc quod aliquis sibi
Deum sine constituit, sequitur quod non constituit sibi
finem in peccato, & ita quod aueritur a proposito
peccandi: hoc autem non sufficit ad deletionem pecca-
ti præteriti, ut dictum est, & ideo ratio non sequitur.

Ad sextum dicendum, quod motus lib. arb. in peccatum p-
sequendum, vel amplectendum iustificationi gratiæ, er-
go idem videtur esse remotio culpæ, & infusio græ.
¶ 1. Præter. Gratiæ & culpa opponuntur sicut tenebra,
& lux: sed remotio tenebræ, & inductio lucis sunt
idem, ergo remissio culpæ & infusio græ sunt idem.

¶ 2. Præter. Remotio culpæ præcipue attenditur quantum
ad deletionem maculæ: macula autem non videtur esse
aliquid positivum in anima, quia sic aliquo modo esset
a Deo, & sic videtur privatio solam autem est pri-
uatio nisi eius cum quo simul esse non potest, quod est græ.
remotio ergo culpæ nihil est aliud quam infusio græ.

Sed diceret, quod macula non solum ponit absentiam græ,
sed appetitum & debitum respectu græ habendam.
¶ 3. Sed contra. Omnis privatio ponit appetitum
in subiecto, cum remotio privationis, & inductio
habitus sint idem, ergo hoc non impedit, quin re-
motio culpæ & infusio gratiæ sint idem.

¶ 4. Præter. Secundum Philosophum. Generatio vnius
est corruptio alterius, cum ergo remotio culpæ sit
quædam ipsius corruptio: infusio autem gratiæ est
quædam ipsius generatio, ergo idem est infusio gra-
tiæ, quod remotio culpæ.

Sed contra est, quod inter quatuor quæ requi-
runtur ad iustificationem impij, connumerantur
duo, infusio gratiæ, & culpæ remissio.

¶ 2. Præter. Quæcumque sic se habent quod unum po-
test esse sine altero, non sunt idem: sed infusio gratiæ
potest esse sine remissione alicuius culpæ, sicut
in angelis beatis, & in primo homine ante casum, &
in Christo, ergo remissio culpæ, & infusio gratiæ non
sunt idem.

RESPON. Dicendum, quod remissio culpæ, & infusio
græ non sunt idem, & hoc sic patet. Mutationes, ni-
penes terminos distinguuntur: infusionis autem gratiæ
terminus est gratiam inesse, remissionis vero culpæ
culpam non esse. Est autem oppositorum quantum ad
hoc attendenda quedam differentia: nam quedam opposi-
ta sunt, quorum utrumque ponit naturam aliquam, ut albu-
& nigrum, & in talibus oppositis negatio utriusque est
negatio realis, id est alicuius rei. Et ideo cum affirmatio
non sit negatio, quia esse album non est idem quod
non esse nigrum, sed realiter differunt, ideo corruptio
nigri, cuius terminus est non esse nigrum, & generatio
albi, cuius terminus est esse album, sunt realiter di-
versæ mutationes, quibus sit vnus motus, ut supra di-
ctum est. Quædam vero opposita sunt, quorum alteru-
trum est natura quedam, reliquum vero non est nisi re-
motio, vel negatio ipsius, sicut patet in oppositis secundum
affirmationem & negationem, vel secundum privationem &
habitu. Et in talibus negatio oppositi, quod po-

nit naturam aliquam, est realis, quia est alicuius rei:

negatio vero alterius oppositi non est realis, quia
non est alicuius rei. Est enim negatio negationis, quod
est negatio alterius oppositi. Et ideo hæc negatio
negationis nihil differt secundum rem a positione alterius:
unde secundum rem idem est generatio albi, & cor-
ruptio non albi. Sed quia negatio, quamuis non sit
res nature, est tamen res rationis: ideo negatio negatio-
nis secundum rationem, siue secundum modum intelligendi, est
aliud a positione affirmationis. Et sic corruptio non
albi secundum modum intelligendi est aliud quam
generatio albi. Patet igitur quod omni culpa omnino
non est aliquid positivum, idem est infusio gratiæ, & re-
missio culpæ secundum rem, secundum rationem vero non
idem. Si autem culpa aliquid ponit non secundum rationem
sed re, est aliud remissio culpæ, & infusio gratiæ, si

considerentur ut mutationes, quamuis in ratione
motus sint vnus, ut supra dictum est. Culpæ autem
aliquid ponit, & non solum substantiam gratiæ. Ab-
sentia enim gratiæ secundum se considerata, habet tantum
rationem penes, non autem rationem culpæ, nisi se-
cundum quod relinquitur ex actu voluntario præ-
cedente, sicut tenebra non habet rationem umbræ,
nisi secundum quod relinquitur ex interpositione
corporis opaci. Sicut ergo ablatio umbræ impor-
tat non solum remotionem tenebræ, sed remotionem
corporis impediens: ita remissio culpæ non solum
importat ablationem absentie gratiæ, sed ablationem
impedimenti gratiæ, quod erat ex actu peccati præ-
cedente, non ut actus ille non fuerit, quia hoc est
impossibile, sed ut propter illum influxus gratiæ non
impediatur. Patet igitur quod remissio culpæ, & in-
fusio gratiæ non sunt idem secundum rem.

Et per hoc patet solutio ad prima quatuor.

Ad quintum dicendum, quod generatio vnius
dicitur esse a Philosopho corruptio alterius per
concomitantiam, quia de necessitate sunt simul,
vel propter unitatem motus, qui ad has duas muta-
tiones terminatur.

ARTICVLVS VII.

Primum culpa remissio infusionem gratiæ precedat.

Septimo queritur, utrum remissio culpæ natura-
liter præcedat infusionem gratiæ, & ut quod sic, quod
super illud psal. Sic in sancto apparuit tibi, dicitur glo-
s. Nisi quis prius deficiat in malo, numquam pueniet
ad bonum: sed remissio culpæ facit deficere a malo,
infusio autem gratiæ pertinet ad bonum, ergo
prius naturaliter est remissio culpæ quam infusio gratiæ.

¶ 2. Præter. Prius in ordine nature est intelligere reci-
piens quam ipsam receptionem: sed forma non reci-
pitur nisi in propria materia, ergo prius est intel-
ligere materiam propriam, quam receptionem for-
mæ: sed ad hoc quod materia sit propria alicui for-
mæ, requiritur quod sit denudata a forma contraria, et-
go prius naturaliter materia denudatur ab vna for-
ma, quam recipiat aliam, & sic naturaliter prius est re-
missio culpæ, quam infusio gratiæ. Sed diceretur, quod
gratiæ secundum quod habet respectum ad Deum in-
fundentem gratiam, est prior naturaliter quam remissio
culpæ: secundum vero quod habet ordinem ad
subiectum, sic est posterior quam remissio culpæ.

¶ 3. Sed contra. In infusione gratiæ includit respec-
tus gratiæ ad suum subiectum cui infunditur. si ergo se-
cundum hunc respectum ad subiectum est posterior,
ut quod simpliciter infusio gratiæ naturaliter sit post
remissionem culpæ. Sed diceretur, quod gratiæ habet
duplicem respectum ad subiectum. Vnum, secundum
Quæst. dist. S. Thomæ. PPP 2 quod

1a corp. ar.

1a. 113. art. 6.

1a. de Gene. 11. 10. no. 2.

1a. 2. hinc.